



# VOETBEVEDERING

Door: Bobo Athes

De voetbevedering is bij de meeste pluimveerassen niet altijd even uitgebreid omschreven in de standaard. Toch is het bij diverse sierhoenderrassen een indrukwekkend onderdeel van het totaalbeeld, of dat nu bij een Ukkelse Baardkriel is of een Brahma of Cochin. Andere rassen hebben weer een heel ander type voetbevedering, zoals bijvoorbeeld de Marans (die in sommige landen dan weer géén voetbevedering moeten hebben), Faverolles en Croad Langshans. Deze rassen hebben veel minder voetbevedering dan de eerder genoemde rassen, en teveel zal hier zelfs als een fout aangemerkt worden.

Foto boven: Brahma kuiken (columbia) met veelbelovende voetbevedering: dons op alle teentjes en aan de binnenzijde van de pootjes. Ook veel dons op de middelste teen.

Foto rechts en op de volgende bladzijde: Brahma kuikens met behoorlijke voetbevedering, maar geen dons aan de binnenkant van de pootjes en ook niet op de binnenteen.

De volgende tekst gaat voornamelijk over de twee reuzenrassen waarbij de voetbevedering een kenmerkende en hoog gewaardeerde raseigenschap is: de Brahma en de Cochin. Bij beide rassen moet de voetbevedering een ononderbroken 'veerkussen' rond de





tenen zijn, met massieve bevedering van het gehele loopbeen; daar zullen de veren nogal stevig en lang zijn, maar toch geen duidelijke 'gierhakken' mogen vormen.

**Links: Brahma kuikens met behoorlijke voetbevedering, maar geen dons aan de binnenkant van de pootjes en ook niet op de binnenteen.**

Er is geen grens gesteld aan de lengte van de voetbevedering en het basisprincipe is 'hoe meer hoe beter'. Ik heb nog nooit een keurmeester horen zeggen dat een Brahma teveel voetbevedering had.

In het ideale geval is het loopbeen aan alle kanten bedekt met veren en heeft ook de binnenteen wat zachte veertjes. Dit is iets wat al gezien kan worden aan de eendagskuikens zodra ze droog zijn, al geeft het nog geen informatie over hoe massief de voetbevedering uiteindelijk zal zijn. De ontwikkeling van voetbevedering wordt bepaald door een serie factoren: de genen van de ouders, voer, leeftijd, gedrag en de condities waaronder ze gehouden worden. Ik zal dit punt voor punt bespreken.

**Onder: Columbia Brahma en Buff Cochin hanen met goede voetbevedering; bij de Brahma wat langer en harder en bij de Cochin zacht, met ook overvloedig dons op de loopbenen.**



Voetbevedering berust op aanwezigheid van 2 genen, Pti-1 en/of Pti-2. Sommige rassen, zoals Faverolles, Croad Langshan en Kraaikop, hebben maar één gen, terwijl andere zoals Sultanhoenders, Cochin en Ukkelse Baardkriel er twee hebben. De Brahma heeft er ook maar één, maar een andere dan de Langshan, wat het verschil in voetbevedering verklaart. Vanzelfsprekend heeft selectie een enorme invloed op hoe de uiteindelijke voetbevedering er bij een ras uit ziet. Voor de rassen die een groot voetstuk behoren te hebben, is de voeding van enorm belang. Zonder de benodigde hoeveelheden proteïne, vet, koolhydraten, vitaminen en mineralen zullen de dieren geen bronnen hebben om al die extra veren op hun tenen en loopbenen te ontwikkelen.





Hanen met minder goede voetbevedering. De columbiakleurige haan links heeft min of meer gierhakken en de veren op de tenen zijn te kort. Onder: De Buff Cochin haan heeft ook gierhakken en de voetbevedering is niet zo zacht als het zou moeten zijn.



Links:

Deze witte haan heeft nogal harde veren en de voetbevedering is onderbroken bij het hakgewricht.



De voetbevedering van de Cochin (zowel groot als kriel) moet zo zacht en donsrijk als mogelijk zijn, zonder stugge veren, zoals bij de Brahma. Vooral de dijen moeten een grote hoeveelheid donsrijke veren hebben, waar de vleugeluiteinden zogezegd in 'begraven' worden. Dit komt vooral goed tot uitdrukking als de dieren net gewassen en geconditioneerd zijn voor de show.

Rechts en op de volgende pagina:  
Het juiste type voetbevedering bij de Cochin: donsrijk, massief, zonder harde veren. En er is altijd een mogelijkheid voor nóg beter ....







**Boven en rechts: Het juiste type voetbevedering bij de Cochin: donsrijk, massief, zonder harde veren. En er is altijd een mogelijkheid voor nóg beter ....**

Er schijnt echter een verband te zijn tussen extreme voetbevedering en allerlei afwijkingen, althans bij Brahma's en Cochins. Uitgaande van mijn persoonlijke fokkerservaring, heb ik opgemerkt dat kuikens, die na het uitkomen problemen met hun pootjes hadden



(verdraaide pootjes, kromme teentjes en dergelijke) ook enorm veel dons op hun pootjes hadden. Er waren zelfs kuikens met overdreven veel voetbevedering die zelfs dons op hun voetzolen hadden. Ik denk niet dat er een letale factor (zoals bijvoorbeeld bij de Chabo) meespeelt, die zorgt voor een simultaan optreden van lichamelijke afwijkingen en overdadige voetbevedering, maar ik veronderstel dat er toch een bepaald verband is, want het aantal kuikens waarbij ik dit vaststelde is meer dan 'toevallig'.

**Verschil in voetbevedering: Links, te weinig, in het midden voldoende en rechts zeer goede voetbevedering. De bevedering van deze drie jonge hanen was nog niet volledig uitgegroeid, maar u kunt zich vast wel voorstellen welke van de drie uiteindelijk de beste voetbevedering had.**





Het juiste type voetbevedering bij Brahma's: lange, stevige veren aan de tenen, middelste teen goed bevederd en géén gierhakken.



Voetbevedering heeft ook de neiging om minder te worden bij inteelt. Ik ken een Brahma fokker die gewoonlijk 3 jaar achtereen dezelfde haan gebruikte (eerst met 'niet-verwante' hennen, daarna met de dochters en daarna met 'nichten'). Daarna werden de beste dieren uit de F3 generatie nog 2 jaar gebruikt in de foktoom. De oorspronkelijke dieren hadden een enorm voetstuk, maar elke generatie liep de kwaliteit daarvan verder achteruit. Altijd was de verzorging en voeding hetzelfde en elk jaar werd er een zelfde aantal kuikens uitgebroed. De fokker wilde op deze manier zijn stam zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke haan (een columbia Brahma, echt een prachtexemplaar) brengen en uiteindelijk slaagde hij daar ook in op alle onderdelen, (zoals type, kleur, vleugels, kopvorm, staart) behalve de voetbevedering. Vorig jaar had hij zelfs een paar hennen (uit diezelfde foklijn) die praktisch onbevederde poten hadden, of het type voetbevedering zoals we dat bij bijvoorbeeld de Faverolles zien. Hierbij moet ik nog zeggen dat elk jaar enkel de dieren met de beste voetbevedering werden geselecteerd in de foktoom. Maar toch ging de kwaliteit elk jaar verder achteruit en de reden moet dan wel inteelt zijn.

**Links: Witte Cochin haan met afgesleten voetbevedering wegens het lopen in nat gras en modder.**



**Rechts: De zelfde haan, met vrijwel geheel herstelde veren nadat hij 3 maanden op houtmot heeft gelopen.**

Voor de shows houden de fokkers hun dieren meestal in afzonderlijke hokken op houtmot. Dit helpt om de dieren schoon te houden en met onbeschadigde voetbevedering. Voor opgroeiende dieren zou ik dit toch niet willen aanbevelen. Dieren die altijd binnen worden gehouden op houtmot of iets dergelijks, kunnen een zeer vol voetstuk ontwikkelen (als dat in hun genen zit), maar zij lijken dan toch wat aan vitaliteit in te boeten, vooral de jonge Brahma's; de jonge Cochins schijnen daar minder last van te hebben en verliezen hun eetlust en energie niet in die omstandigheden. Dus wat de jonge Brahma's betreft ben ik altijd bereid om de kwaliteit van hun voetbevedering op te offeren in ruil voor gezondere dieren. De kuikens die een heel jaar lang genoten hebben van extra bewegingsruimte kunnen in hun tweede jaar eenvoudig wennen aan een binnenhok als voorbereiding op de shows. De voetbevedering van de Brahma is in het tweede jaar vaak nog veel indrukwekkender, als de veren sterker zijn en de dieren volledig uitgegroeid. Toch is alleen het 'binnenhouden' geen garantie voor onbeschadigde voetbevedering. Vooral bij de hanen breken de veren nog al eens af door het als maar langs het gaas paraderen bij het zien van andere hoenders. Om dit te voorkomen kunt u een houten plank bevestigen op 40 à 50 cm hoogte gemeten vanaf de grond, op zo'n 25 cm afstand van de wand of het gaas. Op deze manier kan het dier niet te dicht bij het gaas komen en zijn voetstuk erlangs schuren en beschadigen.



**Boven: Loslopende Brahma hanen: de schade aan de voetbevedering is niet zo groot als bij de Cochin, hoewel toch de meeste veren gebroken en vuil zijn.**



Als we het over voetbevedering hebben nemen de Zijdehoenders wel een bijzondere plaats in. Door hun speciale type bevedering mogen zij natuurlijk helemaal geen gierhakken hebben, ondanks dat de loopbenen uitbundig bevederd kunnen zijn. En door de typische structuur van de bevedering zullen deze voetveren ook veel gemakkelijker afslijten dan bij een Brahma bijvoorbeeld.



**Zijdehoenders, een dag oud en een volwassen hen.**

Er is geen directe samenhang tussen 'gierhakken' (de harde veren die vanuit het hakgewricht groeien) en voetbevedering. In feite worden ze niet als 'fout' beschouwd, zolang het maar geen stijven veren zijn met harde schachten, die van de zijkant gezien uitsteken. Aan de andere kant horen ze wel bij een Brahma en zolang ze van de juiste structuur zijn vervolmaken ze het totaalbeeld. De veren aan de dijnen kunnen matig zijn met toch een volle voetbevedering, en omgekeerd. In het ideale geval is de voetbevedering bij de



Brahma zo vol en massief als mogelijk, met zachte dijveren en stevige, lange veren op de voeten en dit zonder onderbreking aaneengesloten tot één voetstuk.

**Op deze manier kunt u een plank bevestigen ter voorkoming dat de voetveren afbreken bij het te dicht langs het gaas lopen.**

Nog even over het afslijten van de voetbevedering; in het geval dat grote Brahma's en Cochins buiten los mogen lopen, zult u meestal beschadigde voetveren zien, maar de kwaliteit van de bevedering zal u toch wel duidelijk zijn, ongeacht hoe lang ze buiten lopen. Modder is slechter voor het voetstuk dan gras (of nat gras) en ook gevaarlijker voor de tenen van het dier. Verder kan de gezondheid van de dieren in gevaar komen als ze te lang



in de modder of in nat gras lopen. Naarmate het voetstuk voller bevederd is duurt het ook langer voordat die veren droog zijn; natte veren isoleren niet goed tegen de kou en het dier kan zich niet warm houden. Dit is vooral het geval bij Cochinkrielen en Zijdehoenders. Lang gras houdt nog een ander risico in, vooral bij hardbevederde rassen. Dat heb ik zelf met schade en schande geleerd toen ik een jonge, volledig bevederde Brahma haan een paar uur in het gras liet lopen. (Hij had in een apart hok gezeten om de hennen een kans te geven om goed in de veren te komen). Toen ik hem na 2 uur weer ging ophalen om terug te zetten, zaten zijn poten zó vol bloed, dat ik dacht dat hij was aangevallen door een hond. Maar ik zag al gauw wat er echt aan de hand was: bij het lopen door het lange gras waren de veren geforceerd tot in de *calamus* (de holle schacht waarmee de veer uit de huid komt) die bij nieuwe veren vol met bloed zit, en dit had het bloedbad veroorzaakt; het was het was een akelige aanblik .....



**Boven: grote Brahma's en Cochins horen een beetje hoog op de poten te staan, zodat ze genoeg ruimte hebben om een overvloedige voetbevedering te ontwikkelen. Toch moet het totaalbeeld een indruk geven van massieve hoenders en niet van hooggestelde dieren.**

Hoenders verliezen regelmatig wat veren en die groeien ook meteen weer aan, maar dit proces valt pas echt op tijdens de rui. Dus, goed nieuws voor afgesleten voetbevedering: het groeit er weer opnieuw aan, als u maar zorgt dat ze in een schoon en droog hok lopen. Hoewel, schoon en droog is nog niet genoeg; er moet ook een bodembedekking zijn, want anders lopen ze constant in hun eigen uitwerpselen en dat kan veel ernstigere problemen geven dan slecht uitziende voetbevedering.

Het uiteindelijke voetstuk van een volwassen dier is redelijk goed te voorspellen afgaande op de hoeveelheid dons op de teentjes van de kuikens, een paar uur na het uitkomen. Persoonlijk prefereer ik Brahma- en Cochinkuikens die dons hebben op alle 4 de teentjes, met ook dons op de binnenkant van de loopbeentjes. Dit geeft ongeveer 80% kans dat het dier de juiste voetbevedering zal hebben als het volwassen is. Let er ook op of de middenteen bevederd is; dit is niet persé nodig bij de Zijdehoenders maar wel bij Brahma's en Cochins, waar de middenteen bevederd MOET zijn. Kuikens die absoluut géén veertjes op de middenteen hebben zullen dat ook later, als ze volwassen zijn, niet hebben. Maar als u bijvoorbeeld Brahmakuikens koopt van 2 maanden oud zonder middenteen bevedering, is er toch nog een kans dat dit kan verbeteren, omdat u niet weet of ze misschien in slechte omstandigheden zijn gehouden. Heb er echter toch maar niet te hoge verwachtingen van. Gewoonlijk leiden de juiste genen voor voetbevedering tot het juiste fenotype, met een goed ontwikkeld voetstuk.



Heel soms kunnen te lange voetveren moeilijkheden veroorzaken bij het lopen, maar er is vrijwel nooit een reden om ze korter te knippen. De veren breken gewoonlijk vanzelf af tot op een lengte dat ze er geen last meer van hebben en normaal rond



kunnen scharrelen. Let bij Brahma's en Cochins wel op gebreken of vergroeiingen aan de poten en tenen, want die kunnen gemakkelijk schuilgaan in de rijke bevedering, zeker als de dieren niet genoeg beweging krijgen.

Met wat extra aandacht voor de voetbevedering zullen uw dieren er echt indrukwekkend uitzien. En hoewel dat wat extra verzorging zal vragen, trekt zo'n volbevederd voetstuk altijd extra de aandacht, zowel op de tentoonstelling als ergens anders.

Onder: Zelfs katten bewonderen de prachtige voetbevedering ... :)

